

#MPΔ2024

Οδηγός Μελέτης

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

«Το Δικαίωμα του παιδιού στο ψηφιακό περιβάλλον»

13-15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:
**ΕΥΑ
ΤΑΧΤΑΛΙΔΟΥ**

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:
**ΘΕΟΔΩΡΑ
ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ**

*9^η Πανελλήνια Μαθητική Προσομοίωση
των Επιτροπών του ΟΗΕ
για τα δικαιώματα του Ανθρώπου
«Μαθητές σε Ρόλο Διπλωμάτη»*

Επιμέλεια: Ομάδα Ηλεκτρονικής Υποστήριξης ΜΡΔ 2024 Online

Πίνακας Περιεχομένων

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου.....
2. Ιστορική Επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.....
3. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού: Ρόλος και Αρμοδιότητες.....
4. Το Άρθρο 29 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του παιδιού
5. Ανάλυση του Άρθρου 29 με βάση το 25ο Γενικό Σχόλιο της Επιτροπής
6. Ειδικότερα Θέματα.....
 - 6.1 Κίνδυνοι του διαδικτύου: η έκθεση του παιδιού σε διαδικτυακές πλατφόρμες χωρίς την επίβλεψη ενηλίκου.....
 - 6.2 Η υπερπροβολή της βίας στα ηλεκτρονικά παιχνίδια και ο βαθμός επιρροής ακατάλληλου περιεχομένου στα παιδιά.....
 - 6.3 Περιήγηση ανηλίκων σε ασφαλές διαδικτυακό περιβάλλον.....
7. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες.....
8. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη.....
9. Ηλεκτρονικές πηγές

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου

Είμαστε πολύ χαρούμενες που σάς υποδεχόμαστε στην 9η Πανελλήνια Προσομοίωση των Επιτροπών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, «Μαθητές σε Ρόλο Διπλωμάτη». Το θέμα το οποίο η επιτροπή μας πραγματεύεται αφορά στο Δικαίωμα του παιδιού στο ψηφιακό περιβάλλον.

Η τεχνολογία διαρκώς εξελίσσεται και η πρόσβαση ολοένα και νεαρότερων ανθρώπων σε όλα τα παράγωγά της με πιο διαδεδομένο το διαδίκτυο τείνει να διευρυνθεί με την πάροδο των χρόνων έτι περισσότερο. Τα ζητήματα που ανακύπτουν πολλά και ακανθώδη. Οι κίνδυνοι της κατάχρησης της τεχνολογίας αμέτρητοι, ιδίως από άτομα με ελλιπείς γνώσεις και εμπειρία, όπως τα παιδιά. Και η ευθύνη της παγκόσμιας κοινότητας να τα προστατεύσει τεράστια. Η παγκόσμια υγειονομική κρίση του κορονοϊού, μέσω του εγκλεισμού και της τηλεκπαίδευσης έφερε τα παιδιά σε στενότερη επαφή με την τεχνολογία, με αμφίσημα αποτελέσματα. Ωστόσο, το ψηφιακό περιβάλλον αποτελεί ένα δώρο προς την ανθρωπότητα κι έτσι οφείλουμε να το αντιμετωπίσουμε. Ως δώρο, άλλωστε, πρέπει να το προσφέρουμε στα παιδιά και όχι ως μια αστείρευτη πηγή κινδύνων.

Ως εμπειρογνώμονες της Επιτροπής μας, καλείστε να προσεγγίσετε με προσοχή τα ζητήματα που τίθενται ώστε να είστε σε θέση να δώσετε άρτιες και στοχευμένες λύσεις. Με τη σωστή μελέτη του αντικειμένου, αλλά και με τη βοήθεια του Οδηγού Μελέτης (του βασικού εργαλείου της προετοιμασίας σας) είμαστε απόλυτα βέβαιες ότι θα επιτύχετε ένα εξαιρετικό αποτέλεσμα. Το ΜΡΔ είναι ένα μοναδικό ταξίδι μάθησης, κοινωνικοποίησης και διεύρυνσης των οριζόντων σας και έτσι θέλουμε να το βιώσετε.

Σας ευχόμαστε καλή τύχη στην προετοιμασία σας. Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οτιδήποτε χρειαστείτε και ανυπομονούμε να σας γνωρίσουμε από κοντά !

Με εκτίμηση,

Ευανθία Ταχταλίδου, Πρόεδρος

Θεοδώρα Παπαϊωάννου, Αντιπρόεδρος

2. Ιστορική επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού¹

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) αποτελεί έναν παγκόσμιο διεθνή οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα) στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945, και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μετά την κύρωση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα κοινοβούλια των κρατών μελών. Τα κράτη αυτά δεσμεύτηκαν να διατηρήσουν τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των λαών, την προώθηση της κοινωνικής προόδου, τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σήμερα αριθμεί 193 κράτη-μέλη. Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο Άρθρο 1 του Χάρτη, με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την «ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας».

Βασισμένη στους σκοπούς αυτούς, η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. υιοθέτησε στις 20 Νοεμβρίου 1989 και έθεσε σε ισχύ τη Διεθνή Σύμβαση για τα Παιδιά και τα Δικαιώματά τους, που κατοχυρώνει νομικά στο διεθνές πεδίο μια σειρά θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού. Ως διεθνής σύμβαση, δεσμεύει όλα τα κράτη-μέρη που το έχουν υπογράψει και επικυρώσει. Μέσω των 54 άρθρων της, θέτει τα πρότυπα για την ευημερία των παιδιών σε κάθε στάδιο της ανάπτυξής τους. Ισχύει για όλα τα παιδιά κάτω των 18 ετών (ο ορισμός του παιδιού), ανεξαρτήτως φύλου, προέλευσης, θρησκείας, αναπηρίας. Τη Σύμβαση συνοδεύουν και δυο προαιρετικά πρωτόκολλα, σχετικά με τη συμμετοχή παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις και την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία, και την παιδική πορνογραφία. Στις 19 Δεκεμβρίου 2011, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε ένα τρίτο προαιρετικό πρωτόκολλο σχετικά με μια διαδικασία επικοινωνίας, το οποίο θα επιτρέψει σε μεμονωμένα παιδιά να υποβάλουν καταγγελίες σχετικά με συγκεκριμένες παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους, βάσει της Σύμβασης και των δύο πρώτων προαιρετικών πρωτοκόλλων της.

¹ Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (χ.χ) - Τα Ηνωμένα Έθνη με μια ματιά. Διαθέσιμο στο: <https://unric.org/el/%CF%84%CE%B1-%CE%B7%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%AD%CE%B8%CE%BD%CE%B7-%CE%BC%CE%B5-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%AC/>

3.Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του παιδιού: Ρόλος και αρμοδιότητες²

Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι ένα όργανο συγκροτούμενο από 18 ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και προβλέπεται από τη Σύμβαση με σκοπό να επιβλέπει την εφαρμογή των διατάξεων της από τα κράτη μέρη. Όλα τα κράτη μέρη της Σύμβασης οφείλουν να υποβάλλουν τακτικά στην Επιτροπή εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων της Σύμβασης στο εσωτερικό τους. Στην πράξη, τα κράτη μέρη οφείλουν να προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους με τις διατάξεις της Σύμβασης. Αυτές οι εκθέσεις εξετάζονται από την Επιτροπή που στη συνέχεια εκδίδει και αποστέλλει στα ενδιαφερόμενα κράτη μέρη τις «Παρατηρήσεις» της επί αυτών. Συχνά η Επιτροπή ζητά από τα κράτη διευκρινίσεις ή κυρώσεις κι άλλων διεθνών συμβάσεων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού. Παράλληλα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η Επιτροπή προχώρησε στην υιοθέτηση Προαιρετικών Πρωτοκόλλων. Το πρώτο αφορά στην ανάμειξη των παιδιών, κάτω των 18 ετών, στις ένοπλες συρράξεις, ενώ το δεύτερο σχετίζεται με την προστασία των παιδιών από την παιδική εμπορία, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία. Επίσης, η Επιτροπή με την υιοθέτηση του Τρίτου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση το 2014, δύναται να εξετάζει πλέον και ατομικές αναφορές σχετικά με παραβιάσεις των διατάξεων της Σύμβασης. Η Επιτροπή προβαίνει ακόμα σε ερμηνεία των διατάξεων των σχετικών με τα δικαιώματα των παιδιών υπό τη μορφή γενικών σχολίων. Η Ελλάδα δεν κύρωσε το Τρίτο Πρωτόκολλο.

4. Το άρθρο 29 της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού³

«Άρθρο 29»:

² Π Νάσκου-Περράκη, Δικαιώματα του Ανθρώπου, Παγκόσμια και περιφερειακή προστασία, Θεωρία και νομολογία, εκδόσεις Σάκουλα, 2022, σελ.340 επ. Office of the High Commissioner on Human Rights (χ.χ.). Committee on the Rights of the Child. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crc>

³ Η επίσημη μετάφραση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όπως κυρώθηκε με τον ν.2101/1992. Διαθέσιμο στο: https://ddp.gr/wp-content/uploads/2011/07/diethnis_symvasi_gia_dikaiomata_paidiou.pdf

«1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί:

α. στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του,

β. στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και για τις αρχές που καθιερώνονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών,

γ. στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να κατάγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του,

δ. στην προετοιμασία του παιδιού για μια υπεύθυνη ζωή σε μία ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής, ισότητας των φύλων και φιλίας ανάμεσα σε όλους τους λαούς και τις εθνικιστικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής,

ε. στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον

2. Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου ή του άρθρου 28 δεν μπορεί να ερμηνευτεί με τρόπο που να θίγει την ελευθερία των φυσικών ή νομικών προσώπων για τη δημιουργία και τη διεύθυνση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπό τον όρο ότι θα τηρούνται οι εκφρασμένες στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου αρχές και ότι η παρεχόμενη στα ιδρύματα αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη με τις ελάχιστες προδιαγραφές που θα έχει ορίσει το Κράτος.»

5. Ανάλυση του άρθρου 29 με βάση το 25^ο Γενικό Σχόλιο της Επιτροπής⁴

Ορισμοί προς διευκόλυνση – κατανόηση τυχόν άγνωστων εννοιών⁵

Contentrisks -Κίνδυνοι περιεχομένου: Δυνητική βλάβη στους χρήστες με βάση τη φύση του διαδικτυακού περιεχομένου, συμπεριλαμβανομένου του ακατάλληλου για ανηλικούς (π.χ. πορνογραφία), του αναξιόπιστου (π.χ. παραπληροφόρηση) ή ορισμένων άλλων κατηγοριών περιεχομένου (π.χ. προώθηση επικίνδυνων συμπεριφορών ή μεθόδων αυτοτραυματισμού ή αυτοκτονίας).

Conductrisks- Κίνδυνοι επαφής: Δυνητική βλάβη που δημιουργείται από τη δυνατότητα των χρηστών να επικοινωνούν μεταξύ τους χρησιμοποιώντας διαδικτυακές υπηρεσίες (π.χ. επιτρέποντας σε αγνώστους ή άτομα που κρύβουν την ταυτότητά τους να έρχονται σε επαφή με παιδιά).

Privacy-by-design /Προστασία προσωπικών δεδομένων βάσει σχεδιασμού: Η πρακτική του σχεδιασμού διαδικτυακών υπηρεσιών με στόχο την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη προστασία της ιδιωτικής ζωής των χρηστών (π.χ. ορίζοντας τους λογαριασμούς των ανήλικων χρηστών ως ιδιωτικούς εξ ορισμού ή ελαχιστοποιώντας τον όγκο των δεδομένων που συλλέγονται).

Για την καλύτερη κατανόηση του δικαιώματος του παιδιού στην εκπαίδευση -που αποτυπώνεται στο άρθρο 29 της Σύμβασης-, η Επιτροπή εξέδωσε το 2021 το 25^ο Γενικό Σχόλιό της.

Η τεχνολογία στην εποχή μας διαρκώς προοδεύει αποτελώντας πλέον ένα μεγάλο κομμάτι της ζωής όλων μας, μικρών και μεγάλων. Έτσι, η κατοχύρωση του δικαιώματος του παιδιού στο

⁴ Για την ελληνική μετάφραση του Γενικού Σχολίου 25/2021, βλ. Π Νάσκου-Περράκη, Δικαιώματα του Παιδιού, 4ος τόμος Εκδόσεις Σάκκουλα 2023. σελ 665 OfficeoftheHighCommissioner – Generalcommentsandrecommendations (χ.χ) Γενικό Σχόλιο 25 για το δικαίωμα του παιδιού σε σχέση με το ψηφιακό περιβάλλον. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-comment-no-25-2021-childrens-rights-relation>

⁵ Ορισμοί παρεχόμενοι από την Επιτροπή- Glossary (Διαθέσιμο στο : [tbinternet.ohchr.org/ layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT/CRC/INF/9314&Lang=en](https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT/CRC/INF/9314&Lang=en))

ψηφιακό περιβάλλον κρίθηκε αναγκαία καθώς μόνο μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία υπό την καθοδήγηση δασκάλων, καθηγητών και φροντιστών μπορούν οι νέοι να αποκτήσουν έναν ασφαλή και χρηστικό ψηφιακό κόσμο. Τα κράτη μέρη πρέπει να μεριμνήσουν ώστε οι εκπαιδευτικοί να είναι άρτια καταρτισμένοι με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για ασφαλή χειρισμό των ψηφιακών εργαλείων. Είναι σημαντικό τα παιδιά να μπορούν να εκφράζουν τις σκέψεις τους μέσω διάφορων φόρουμ, να επικοινωνούν με άλλους, να ψάχνουν για πληροφορίες στο διαδίκτυο. Πρέπει, όμως, από μικρή ηλικία να έχουν καθοδηγηθεί σωστά από τους εκπαιδευτικούς τους, να έχουν αποκτήσει κριτική σκέψη ώστε να μπορούν να βρουν αξιόπιστες πηγές πληροφοριών και να είναι σε θέση να διακρίνουν τους κινδύνους του διαδικτύου, την παραπληροφόρηση και την εκμετάλλευση.

Τόσο οι γονείς όσο και οι δάσκαλοι χρειάζεται να μάθουν να αναγνωρίζουν τα σημάδια για το πότε μπορεί ένα παιδί να έχει πέσει θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού ή σεξουαλικής βίας και να είναι έτοιμοι να τα αντιμετωπίσουν.

Πέραν των κινδύνων, τα κράτη μέρη καλούνται να ενισχύσουν τα σχολεία με τις κατάλληλες τεχνολογικές υποδομές, όπως είναι οι διαδραστικοί πίνακες που θα κάνουν την εκμάθηση των παιδιών περισσότερη βιωματική, τα σχολικά βοηθήματα σε ψηφιακή μορφή και υποστηρικτικά μέσα όπως υπότιτλοι, διερμηνείες και φωνητική στήριξη για τα παιδιά με προβλήματα όρασης, ακοής ή μάθησης. Η τεχνολογία πρέπει να γίνεται ολοένα και πιο συμπεριληπτική γι' αυτό τα κράτη μέρη οφείλουν να προωθήσουν και την εξ αποστάσεως εκπαίδευση παρέχοντας στους γονείς και τους εκπαιδευτικούς κατευθυντήριες γραμμές για τη σωστή διεξαγωγή της και στα παιδιά κίνητρα για μάθηση. Προκειμένου να λειτουργήσει το εγχείρημα της τηλεεκπαίδευσης πρέπει να διασφαλιστεί ότι τόσο τα σχολεία όσο και τα παιδιά στο σπίτι θα έχουν ηλεκτρικό ρεύμα, σύνδεση στο διαδίκτυο, λειτουργικές συσκευές και βοηθητικό προσωπικό για τα προβλήματα που μπορεί να ανακύψουν.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό τα παιδιά να κατανοήσουν το ψηφιακό περιβάλλον και να γίνει αυτό μέρος της ζωής τους υπό τους κατάλληλους, όμως, όρους και διασφαλίζοντας ότι αυτά δεν θα κινδυνέψουν παρά μόνο θα επωφεληθούν από τη χρήση του διαδικτύου.

6. Ειδικότερα θέματα

6.1) Κίνδυνοι του διαδικτύου: η έκθεση του παιδιού σε διαδικτυακές πλατφόρμες χωρίς την επίβλεψη ενηλίκου.⁶

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας καθώς και οι φρενήρεις ρυθμοί της καθημερινότητας των γονέων οδήγησαν στην ολοένα στενότερη επαφή των παιδιών με το διαδίκτυο χωρίς την εποπτεία ενηλίκου. Το φαινόμενο αυτό διαρκώς διευρύνεται δεδομένης και της μη εξοικείωσης ορισμένων γονέων με όλες τις εκφάνσεις του διαδικτύου αλλά και της υπερβολικής εξοικείωσης των παιδιών με αυτό, γεγονός που τα καθιστά καλύτερους γνώστες των τεχνολογικών μέσων σε σχέση με την προηγούμενη γενιά.

Ωστόσο, η εξοικείωση αυτή δεν δύναται να προστατεύσει τα παιδιά από τους απύθμενους κινδύνους που караδοκούν. Οι ανήλικοι, λόγω απειρίας, είναι εύπιστοι και συχνά θέτουν τον εαυτό τους σε κίνδυνο ασυνείδητα, ιδίως όταν δημιουργούν λογαριασμούς σε Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Τα εν λόγω Μέσα, τα οποία αποτελούν πλατφόρμες που απευθύνονται κατεξοχήν σε ενήλικες, χρησιμοποιούνται τα τελευταία χρόνια ολοένα και περισσότερο από νεότερα άτομα (ηλικίας 8-12 ετών), τα οποία δημιουργούν λογαριασμούς με ψεύτικα στοιχεία (ημερομηνία γέννησης) αφιερώνοντας μεγάλο μέρος του χρόνου τους καθημερινά σε αυτά.

Είναι κοινός τόπος ότι ελλοχεύουν τεράστιοι κίνδυνοι για τα παιδιά στο διαδίκτυο, με πρώτο και σημαντικότερο την έκθεση τους σε φαινόμενα απαγωγών, εκβιασμών και σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Εγκληματίες συχνά προσεγγίζουν παιδιά με ψεύτικους λογαριασμούς, παραπλανώντας τα και οδηγώντας σε ολέθρια αποτελέσματα.

Εκτός, όμως, από τη σεξουαλική εκμετάλλευση θύματα της οποίας μπορεί να είναι τα παιδιά, συχνό είναι και το φαινόμενο του διαδικτυακού εκφοβισμού (cyber-bullying). Τα παιδιά, στην προσπάθειά τους να εκφραστούν σε διαδικτυακές πλατφόρμες και να γίνουν ενεργά μέλη στις κοινότητες των ΜΚΔ, μπορεί να λογοκριθούν και να γίνουν αντικείμενα χλευασμού ή θύματα εκφοβιστικών και ρατσιστικών επιθέσεων. Ακόμη, δεν είναι απίθανο να εκτεθούν ανεπανόρθωτα,

6

<https://www.nytimes.com/2022/03/24/well/family/child-social-media-use.html>
<https://www.suncorpgroup.com.au/news/features/kids-online-spending-a-real-parent-trap>

και

αφού συμμαθητές ή φίλοι τους συχνά αναρτούν φωτογραφίες ή βίντεο χωρίς τη συναίνεση και τη θέληση του απεικονιζόμενου προσώπου θεωρώντας το ως αστείο. Αυτές είναι πράξεις που μπορούν να τραυματίσουν σοβαρά ένα ανήλικο παιδί και να το κάνουν να αισθάνεται ανασφάλεια, φόβο και ταραχή ως προς το διαδίκτυο και τα εργαλεία του.

Άλλου είδους κίνδυνοι που υπάρχουν είναι οι οικονομικής φύσεως κίνδυνοι. Όσο παράδοξο κι αν φαίνεται, τα παιδιά εκτίθενται σε πληθώρα ερεθισμάτων στο διαδίκτυο και τείνουν να κάνουν συχνά διαδικτυακές αγορές χωρίς την άδεια των γονέων τους. Η τακτική αυτή αποτελεί επικίνδυνο σημείο στο εν λόγω ζήτημα, αφού αφορά τόσο την υποκλοπή προσωπικών στοιχείων, όσο και την έκθεση σε ψεύτικες ιστοσελίδες που διενεργούν διαδικτυακές οικονομικές απάτες.

Ως εκ τούτου, σημαντικό κρίνεται να είναι παρόντες ενεργά οι γονείς ή οι εκπαιδευτικοί όταν το παιδί τους χρησιμοποιεί το διαδίκτυο, καθώς οι παγίδες του είναι ποικίλες και πολύ συχνά φέρνουν και έμπειρους χρήστες προ εκπλήξεως.

6.2) Η υπερπροβολή της βίας στα ηλεκτρονικά παιχνίδια και ο βαθμός επιρροής ακατάλληλου περιεχομένου στα παιδιά⁷

Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας των παιδιών σήμερα, αφού ο χρόνος που δαπανούν στη χρήση τους είναι αρκετά μεγάλος. Η ποιότητα αυτών έχει αμφισβητηθεί ευρέως και αποτελεί ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα των ημερών μας, καθώς η πλειοψηφία τους προβάλλει βίαιο περιεχόμενο το οποίο δεν αρμόζει σε ανηλίκους. Πολλές φορές, μάλιστα, η έμφυτη περιέργεια των παιδιών τα οδηγεί σε παιχνίδια που απευθύνονται σε μεγαλύτερες ηλικίες με αποτέλεσμα η έκθεση τους σε απρεπή θεάματα και σκηνές ωμής βίας να είναι ακόμη πιο έντονη.

Η επιρροή που ασκούν τα εν λόγω παιχνίδια στα παιδιά είναι άξια λόγου, ιδίως αν αναλογιστούμε το γεγονός πως τα παιδιά τείνουν να μιμούνται, στα μέτρα του δυνατού, τα όσα βλέπουν προσλαμβάνοντας από τους υπολογιστές τα πρότυπά τους. Το ακατάλληλο αυτό

7

<https://yvpc.sph.umich.edu/video-games-influence-violent-behavior/>
<https://www.apa.org/news/press/releases/2000/04/video-games>

και

περιεχόμενο επηρεάζει σε βάθος την ψυχосύνθεση των μικρών παιδιών και των εφήβων και επιδρά αρνητικά στην κοινωνική συμπεριφορά τους. Τα καλοδουλεμένα γραφικά, οι έντονοι ήχοι, αλλά και η πλοκή των παιχνιδιών προσελκύουν πολύ εύκολα τα παιδιά και τα εθίζουν σε αλόγιστη χρήση.

Τα βιντεοπαιχνίδια δίνουν στο παιδί την αίσθηση ότι συμμετέχει στην ιστορία που εξελίσσεται μπροστά του με το ρόλο κάποιου σπουδαίου ήρωα που καλείται να σώσει την ανθρωπότητα και να εξαλείψει τους κινδύνους με τη χρήση βίας. Δεν είναι λίγες, μάλιστα, οι περιπτώσεις που επιβράβευση λαμβάνει ο παίκτης μόνο αν καταφέρει να σκοτώσει τον αντίπαλο ή έστω να του προκαλέσει σημαντικές σωματικές ή υλικές βλάβες. Έτσι, η συστηματική ενασχόληση τέτοιου είδους θεάματα τοποθετούν τον ανήλικο σε μία εικονική πραγματικότητα και τον ωθούν να αναπτύξει μία επιθετική και αντικοινωνική συμπεριφορά και στην πραγματική του ζωή.

Η αναπαράσταση σκηνών βίας στα ηλεκτρονικά παιχνίδια δεν προσφέρει κάτι θετικό σε ό,τι αφορά τη ψυχαγωγία των παιδιών, αλλά αντιθέτως προκαλεί έντονο άγχος δημιουργώντας επιθετικές τάσεις που πολλές φορές είναι επικίνδυνες ακόμη και για την ασφάλειά τους. Δεν είναι λίγα, άλλωστε, τα περιστατικά ενδοσχολικής βίας και εγκληματικότητας σε εκπαιδευτικά ιδρύματα, όπου μαθητές πρωτοστατούν σε μαζικούς πυροβολισμούς κατά των καθηγητών και των συμμαθητών τους.

Εκ των παραπάνω συνάγεται πως είναι κρίσιμο να φιλτράρεται το περιεχόμενο των παιχνιδιών με τα οποία το παιδί έρχεται σε επαφή, καθώς ο καταγιτισμός προβολής ακατάλληλου περιεχομένου επηρεάζει αρνητικά τόσο το παρόν, όσο και το μέλλον του εκάστοτε παιδιού.

6.3) Περιήγηση ανηλικών σε ασφαλές διαδικτυακό περιβάλλον

Το διαδίκτυο αποτελεί, όπως είναι γνωστό, ένα χρήσιμο εργαλείο στην καθημερινότητα των ανθρώπων παγκοσμίως. Παρά τα τεράστια, όμως, οφέλη που προσφέρει στον σύγχρονο άνθρωπο, κρύβει ταυτόχρονα εκπλήξεις και παγίδες για όποιον δεν το χειρίζεται με σύνεση. Για τον λόγο αυτό, η ασφάλεια κατά την πλοήγηση στο διαδίκτυο κρίνεται ως κομβικό σημείο και θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα.

Από τη συζήτηση αυτή δεν θα μπορούσαν να λείπουν σαφώς τα παιδιά, τα οποία είναι οι πιο συχνοί, αλλά συνάμα και οι πιο ευαίσθητοι χρήστες του διαδικτύου, οι οποίοι εύκολα μπορεί να παρασυρθούν και να οδηγηθούν σε δυσεπίλυτα προβλήματα. Για την αποφυγή αυτών, καθοριστικός είναι ο ρόλος των γονέων, οι οποίοι οφείλουν να έχουν τη γενική εποπτεία των ανηλίκων και να τους προφυλάσσουν από τα «σκοτεινά σημεία» του διαδικτύου. Οι γονείς, ως βασικοί πυλώνες της ζωής των παιδιών, έχουν χρέος να τα καθοδηγούν και να τα επιβλέπουν κατά τη χρήση του διαδικτύου, αφού ως ενήλικες διαθέτουν την απαιτούμενη πνευματική ωριμότητα και εμπειρία ώστε να αναγνωρίσουν τις παγίδες που ελλοχεύουν.

Καθοριστικό ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν σε αυτόν τον σκοπό και τα σχολεία με το εκπαιδευτικό προσωπικό που διαθέτουν. Οι δάσκαλοι και καθηγητές μοιράζονται ένα μεγάλο μέρος της ημέρας με τα παιδιά καθημερινά, τα νουθετούν και αναδεικνύονται άτομα της εμπιστοσύνης τους. Ο ρόλος αυτός επιτάσσει, όμως, και την προσπάθεια από μέρους τους να διασφαλίσουν την όσο το δυνατόν ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου από τους μαθητές τόσο κατά τη διάρκεια του σχολικού προγράμματος, που τα παιδιά τελούν υπό την επίβλεψή τους, όσο και στην υπόλοιπη ζωή τους. Οι κίνδυνοι του διαδικτύου πρέπει να αναδεικνύονται διαρκώς με απλούς και κατανοητούς τρόπους ώστε να εντυπωθούν στα παιδιά και να γίνονται αντιληπτοί κατά το δυνατόν από αυτά.

Εν κατακλείδι, η ασφαλής περιήγηση των παιδιών στο διαδίκτυο πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα για όλους τους αρμόδιους φορείς ώστε να αποφευχθούν στο μέλλον δυσάρεστα γεγονότα με ανήλικα θύματα.

7. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες

- 1) Πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν από τα κράτη-μέρη οι διάφοροι κίνδυνοι του διαδικτύου και κυρίως η υπέρμετρη έκθεση των ανηλίκων σε ένα ουτοπιστικό περιβάλλον που προορίζεται κατά βάση για ενήλικες;
- 2) Με ποιους τρόπους τα κράτη-μέρη μπορούν να προστατέψουν τα παιδιά από την υπερπροβολή της βίας στα ηλεκτρονικά παιχνίδια και την έκθεσή τους σε ακατάλληλο περιεχόμενο;

3) Πώς μπορούν τα κράτη-μέρη να εξασφαλίσουν την ασφαλή περιήγηση των ανηλίκων στο διαδίκτυο και ποιο ρόλο διαδραματίζει η εκπαίδευση στη επίτευξη του στόχου αυτού;

8. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη

- Νάσκου-Περράκη Π., Τα Δικαιώματα του Παιδιού, τ. 4ος, Εκδόσεις Σάκκουλα 2023
- Το κανάλι του Γραφείου του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Youtube, το οποίο περιέχει πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα: <https://www.youtube.com/@UNOHCHR/videos>
- EuropeanCommission- ΗΕυρωπαϊκήστρατηγική για ένα καλύτερο διαδίκτυο για τα παιδιά(χ.χ) Διαθέσιμο στο: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/el/policies/better-internet-kids>
- EuropeanCommission- ΠολιτικήτηςΕπιτροπής για ένα ασφαλές και υπεύθυνο διαδικτυακό περιβάλλον (χ.χ). Διαθέσιμο στο:https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_22_2545
- EuropeanParliament- Τι κάνει η Ε.Ε για την προστασία των παιδιών(χ.χ) Διαθέσιμοστο: <https://www.europarl.europa.eu/topics/el/article/20231109STO09921/dikaiomata-tou-paidiou-ti-kanei-i-ee-gia-tin-prostasia-ton-paidion>
- Καραγιάννη Α, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Νομικής (2018)Διπλωματική Εργασία με θέμα: «Ο ΟΗΕ και τα Δικαιώματα του Παιδιού στο Ψηφιακό Περιβάλλον: Προστασία Προσωπικών Δεδομένων και Ιδιωτικότητα»- Σελίδες: 96 , Διαθέσιμο στο: <https://ikee.lib.auth.gr/record/301984/files/GRI-2019-23280.pdf>
- Μηχανή αναζήτησης διεθνών συνθηκών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχει υπογράψει και κυρώσει το κάθε κράτος-μέλος του ΟΗΕ. Έμφαση πρέπει να δοθεί στο εάν το συγκεκριμένο κράτος έχει υπογράψει και κυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:<https://indicators.ohchr.org/>

9. Ηλεκτρονικές Πηγές

- Κέντρο Ασφαλείας της Googleγια γονείς και παιδιά- Διαθέσιμο στο: https://safety.google/intl/el_gr/families/

-
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου – Ασφάλεια στο Διαδίκτυο- Διαθέσιμο στο:<https://internetsafety.pi.ac.cy/>
 - UN Human Rights- Kids version, in our own words, Διαθέσιμο στο:<https://5rightsfoundation.com/uploads/In%20our%20own%20words-%20young%20peoples%20version%20of%20GC25.pdf>